

ZPRAVODAJ 2017

SEVERSKÉ SPOLEČNOSTI

ZPRAVODAJ SEVERSKÉ SPOLEČNOSTI 1/2017

Stránky Severské společnosti včetně tohoto Zpravodaje naleznete na internetové adrese www.severskaspolecnost.cz

Redakční uzávěrka: 20. 11. 2017

Schváleno k vydání výborem Severské společnosti: 19. 12. 2017

Vychází: prosinec 2017

Redakce: Petra Kašpárková

Obálka: Stará laponská švédská pohlednice, flickr.com

Příspěvky do Zpravodaje zasílejte na e-mailovou adresu: **p.kasparkova@gmail.com**

Datum uzávěrky příštího vydání nebylo prozatím stanoveno.

Vážení přátelé,

v letošním roce jsme museli přistoupit k vydání Zpravodaje Severské společnosti v elektronické podobě, a to z důvodu nedostatku finančních prostředků. Pro členy, kteří přístup na internet nemají, zajistíme jeho vytištění svépomocí. Severská společnost se tak zařadí mezi ostatní spolky, které touto formou své časopisy vydávají.

Vážím si trvalého zájmu a věrnosti členů společnosti, kteří uhrazením členského příspěvku umožňují konání akcí, které právě z důvodu financí se nemůžou konat ve větším počtu. Nezbyvá, než hledat sponzory a opětovně oslovovat velvyslanectví se žádostí o příspěvek na naši činnost.

Velkým finančním přínosem byl kroužek švédštiny pod vedením paní Ireny Karlsson, který skončil jarním semestrem, a to ze zdravotních důvodů lektorky. Za její desetiletou obětavou práci si zaslouží nesmírné díky. Rovněž tak i pan Pavel Dobrovský, který zajišťoval organizaci. Oba tuto činnost vykonávali zdarma.

V roce 2018 bude společnost pokračovat v oblíbených setkáních s velvyslanci nebo zástupci velvyslanectví severských a pobaltských zemí. Jistě se setkáme i na oslavě svátku „Midsommar“ a „svatě Lucie“. Těch se často poprvé zúčastní i návštěvníci, z nichž někteří se následně zajímají o členství.

Na závěr ještě osobní poděkování za nezištnou práci členům výboru a redaktorce Zpravodaje paní Petře Kašpárkové. Panu Václavovi Fenclovi, vedoucímu pobočky v Brně přeji jako každoročně více členů a hodně zdraví paní Věře Konrádové.

Přeji vám i vašim blízkým do nového roku hodně zdraví, štěstí a spokojenosti. A těším se na setkání i spolupráci na našich akcích.

Marta Janíková, předsedkyně Severské společnosti

100 let Finské republiky

„Jsou země, které nás očarují, jsou země, které nás udivují svou barevně hýřící nádherou; jsou země, které k nám promlouvají dávnou kulturou, jsou země, ale nepokračujeme ve výčtu. Je přívětivá země, která se jmenuje finsky: Suomi“.

Básník a spisovatel František Branislav napsal tato slova v roce 1960 v úvodu ke knize „Země tisíce jezer“ autorů Zdeňka a Hany Kučerových. Ctitel a obdivovatel Finska František Branislav by se jistě rád připojil k oslavě výročí této severské země, kdyby mu to stroj času dovolil.

Finská sekce Severské společnosti uspořádala 22. března 2017 finský večer, aby připomněla letošní stoleté výročí nezávislosti Finské republiky. Večer se konal v budově ČSVT v Praze 1. Slavnostní sál byl vyzdoben finskými vlajkami a velkým modrým plakátem s bílou číslicí 100, aby tak zdůraznil sto let trvání Finské republiky. Bylo podáváno též pohoštění sestávající z finských produktů jako finská vodka Finlandia, finský likér Lakka (Lapponia), bonbóny s finskou vlajkou, chlebíčky s finskou kaviárovou pastou a další lahůdky.

Její Excellence Helena Tuuri společně s vedoucí finské sekce PhDr. Hanou Kučerovou, foto Jiří Bartoň

K velkému úspěchu přispěl proslov finské velvyslankyně JE Heleny Tuuri, ve kterém připomněla pohnutou historii nezávislého Finska od 6.12.1917, avšak soustředila se i na současné problémy dnešního Finska, zvláště mládeže; rovněž zmínila péči o staré občany apod. Sál byl plně obsazen a rozvinula se v něm čilá diskuse. Na otázky neúnavně odpovídala paní velvyslankyně. Dotazy byly na ekonomickou situaci, školství ve Finsku, péči o děti a jiné, ale i na otázky finské a ruské Karélie i na finské enklávy Finů žijících v Rusku a další zajímavosti.

Při příležitosti tohoto významného výročí navštívila Finsko řada známých osobností především ze sousedních severských zemí, jako například královský pár ze Švédska, tj. Karel XVI. Gustav s královnou Sylvií, norský král Harald V. s královnou Sonjou, dánská královna Markéta I. (bez nemocného manžela) a islandský prezident Guðni Thorlacius Jóhannesson s chotí. Na počest finského jubilea přicestoval do finského města Savonlinny 27. července 2017 rovněž ruský prezident Vladimir Putin. Společně s finským prezidentem Saulim Niinistö zhlédli operu „Jolanta“ ve starobylém hradě Olavinlinna.

Již od začátku tohoto roku se konají po celém Finsku různé akce na počest 100. výročí, jako např. koncerty, výstavy, divadelní představení, sportovní soutěže, ale i politické diskuse a jiné kulturní záležitosti. Jubilejní rok vyvrcholí 6. prosince 2017 slavnostní recepcí pořádané v prezidentském paláci v Helsinkách za účasti předních představitelů finského veřejného života. A tak se můžeme k oslavám připojit i my charakteristikou finského národa, opět z pera našeho básníka: „Ano, to klidné a věrné přátelství Finů prostoupí nás ušlechtilostí, spolehlivostí, tak jemně, tak mužně nás sblíží v porozumění a ve snaze prospět lidskosti, vytvářet přátelský svět krásnějších lidí pro štěstí družného zítřka, pro sblížení všech.“

PhDr. Hana Kučerová, vedoucí finské sekce

Rozhovor s JUDr. Cyrilem Svobodou

Ve středu 18. října 2018 uspořádala islandská sekce naší společnosti setkání s Cyrilem Svobodou, významným politikem a bývalým předsedou Severské společnosti. Přednáška na téma Konec „vestfálského řádu“ s podtitulem „Od Reykjavíku do 21. století“ byla velmi poutavá a také hojně navštěvená členy společnosti. Při této příležitosti se ho vedoucí naší islandské sekce Lidmila Němcová zeptala na několik otázek.

Pane doktore,

jste znám veřejnosti jako charismatická osobnost. Do dějin našeho státu jste se zapsal svou činností od r. 1990 do dnešní doby. Zastával jste řadu funkcí ve státní správě, v politice, ve školství, ze kterých

bych připomenula pouze některé z mnohých: ministra zahraničních věcí ČR, předsedu KDU-ČSL, předsedu Severské společnosti, dnes jste rektorem Diplomatické akademie v Praze. V říjnu t.r. jste opět přišel mezi nás a přednesl politologickou přednášku pro naše členy. Při této příležitosti dovoluji, abych Vám položila několik otázek.

Patřil jste mezi zakládající členy Severské společnosti po r. 1990. Jaká byla Vaše motivace?

V roce 1990 jsem studoval švédštinu. Učila se v jazykové škole v úterý, a to jsem měl volno. Jiná motivace pro studium švédštiny nebyla, jen to úterý odpoledne. Chtěl jsem umět něco, co neumí konkurence. Tak jsem se učil švédsky. Naše učitelka, myslím, že její příjmení je Deborová, nás informovala o Severské společnosti. Doporučila mi zapojit se do ní, tak jsem vstoupil.

Byl jste zvolen po dr. Mirko Paráčkovi v r. 1992 předsedou Severské společnosti, v této funkci jste pracoval několik let. Jak hodnotíte zpětně toto období?

Pana doktora Paráčka jsem si vážil. Byl duší víc sportovec než funkcionář. I tak odvedl dobrou práci, protože Severská společnost měla mezi svými členy představitele totalitní moci. Mirko Paráček byl s to spojit minulé a přítomné. Za jeho úsilí je dobré mu děkovat.

Jste velmi vytížený, máte čas sledovat dnešní činnost Severské společnosti?

Bohužel moc ne. Tu a tam potkávám členy Severské společnosti na různých společenských akcích. To je můj kontakt.

Cyril Svoboda na akci Severské společnosti, foto Jiří Bartoň

Jistě jste měl mnoho možností navštívit severské země nejenom služebně, ale i soukromě. Můžete se podělit o své dojmy?

Navštívil jsem jako ministr všechny severské země. Měl jsem s některými "severskými" ministry velmi blízký vztah. Naučil jsem se od nich, že i ministr malé země může dokázat hodně, když je v kolektivu oblíben a má-li přirozenou autoritu.

Hovoříte některým severským jazykem?

Bohužel ne.

Jak hodnotíte dnešní roli zemí Severu, včetně Pobaltí, v Evropě?

Severské země jsou soudržnější, než jsou země střední Evropy. Jsou na počet obyvatel si sobě blízké, mají stejnou protestantskou tradici, podporují se navzájem.

Pro islandskou sekci Severské společnosti jste přednesl přednášku na téma Konec "vestfálského řádu" světa; od Reykjavíku do 21. století. Které hlavní myšlenky jste zdůraznil?

Vestfálské uspořádání světového řádu je založeno na vyvažování zájmů plně suverénních států, které nezasahují do vnitřních záležitostí jiných států. Dnešní svět je propojen moderními komunikačními prostředky a jejich prostřednictvím různé subjekty ovlivňují vnitřní politiku. Suverenita států má jinou roli, slabší, než tomu bylo v minulosti. S tímto novým jevem je třeba počítat.

Jak lze z dnešního pohledu hodnotit přelomové setkání M.S. Gorbačova s americkým prezidentem Ronaldem Reaganem v r. 1986 v Reykjavíku pro budoucnost světa?

Oba prezidenti měli odvahu měnit svět, otevřeli ho nové budoucnosti, kterou máme ve své moci.

Děkuji za rozhovor.

Lidmila Němcová, vedoucí islandské sekce

Česká žena za polárním kruhem

V říjnu jsem měla spolu s dalšími členy a přáteli Severské společnosti možnost seznámit se s Lenkou Žďánskou, inženýrkou v oboru geomatiky a velkou dobrodružkou, která pro nás připravila přednášku a besedu s podtitulem „Radosti i strasti života české ženy ve švédském hornickém městě Kiruna za severním polárním kruhem“.

Lenka již třetím rokem pracuje v důlní společnosti LKAB v nejsevernějším švédském městě Kiruna, ležícím v oblasti Norbotten. Poměrně mladé město, v němž dnes žije asi 20 000 obyvatel, vzniklo díky bohatým nalezištím železné rudy v této oblasti a oficiálně bylo založeno roku 1900. Název Kiruna pochází původně ze sámského slova Giron, které znamená bělokur, a tento bílý pták je také součástí městského znaku společně se značkou pro železo, jenž je hlavním zdrojem městských příjmů. Velkou turistickou atrakcí Kiruny je Ledový hotel, který se nachází necelých 20 kilometrů od centra ve vesničce Jukkasjärvi.

Chcete-li se dozvědět něco o současnosti i historii Kiruny, aniž byste opustili domov, můžete sáhnout například po severských detektivkách Švédky Åsy Larssonové (*1966), které se právě v tomto ledovém městě, kde autorka vyrůstala, odehrávají. Poslední, pátá ze série, s biblickým názvem *Oběť Molochovi* (Till offer åt Molok; 2011; česky vydal Host 2013), vypráví i příběh zakladatele Kiruny, geologa a podnikatele Hjalmara Lundbohma (1855-1926) z počátku dvacátého století, byť částečně fiktivní.

V současnosti je největším problémem Kiruny, hlavně její centrální části, sesedání půdy způsobené poddolováním centra. Proto v roce 2007 úřady definitivně rozhodly město přesunout o pár kilometrů dál na sever, k jezeru Luossajävi. V posledních letech se tedy Kiruna postupně stěhuje. Celý přesun a budování nového města má trvat přibližně dvě desetiletí. Na nové místo se postěhuje i proslulý kirunský dřevěný kostel, postavený v letech 1909-12 podle návrhu architekta Gustafa Wickmana, jenž byl vyhlášen nejkrásnější stavbou Švédska.

Podmínky života v Kiruně a jejím okolí jsou jistě náročné, zvláště v zimě, ale její obyvatelé jsou na město právem hrdí. Jedním z těch, kdo drsné kráse města a okolní přírody propadli, je právě Češka

Lenka Žďánská. „Už déle než pět let s nekonečnou radostí a nadšením prozkoumávám krásy laponské přírody za severním polárním kruhem a s půlnočním sluncem nebo polární září nad hlavou otevírám dveře za dobrodružstvím v divočině všem, kteří o tom zatím jen tajně snili," říká.

Kromě práce v důlní společnosti se na Severu s nadšením věnuje koníčkům, hlavně nejružnějším sportům. Patří k nim samozřejmě cyklistika a lyžování, ale láká ji i paragliding, horolezectví a jízda na kajaku. Ve Švédsku také začala rybařit. Navíc má pilotní zkoušky na dron. Ráda se toulá přírodou v létě i v zimě, kdy neváhá klidně přespát v iglú či ve „sněhovém záhrabu“. Více informací o jejím životě v Kiruně i aktivitách získáte na Lenčině blogu, z něhož přinášíme následující článek s autorskými fotografiemi.

Jana Holá, vedoucí švédské sekce

Proč jsem začala blogovat až za polárním kruhem?

Žiju 160 km za severním polárním kruhem ve švédském městě jménem Kiruna. Přesunout se sem z Česka nebylo snadné. Když teď přeskočím rozdílnost jazyka, kultur, stesk po rodině a přátelích, kteří zůstali v Čechách, a zaměřím se na klimatické a krajinné rozdílnosti, můžu svůj velký a smělý životní krok zpětně hodnotit asi takto:

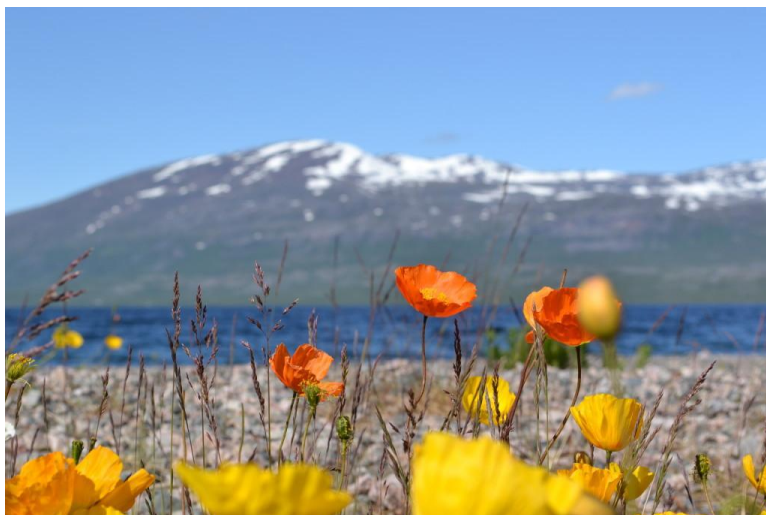
Zdejší příroda a prostředí se od české malebné krajiny v leččems liší. Vprostřed temné zimy tu kontinentální chladný vzduch sráží rtuťové sloupce teploměrů doslova na kolena. V nejchladnějších dnech teplota klesá až k -48°C . „Období

temna“ trvá něco málo přes měsíc. Za tu dobu se sluníčko schovává tajnůstkářsky pod horizontem – asi proto, abychom si pak více vážili každého jeho pohlazení ve tváři.

V létě je tomu právě naopak. Musíme chodit spát „na hodinky“ nebo jak s oblibou říkám „na první zívnutí“. Nezbytným doplňkem všech oken ve všech ložnicích pak musí být poctivá, tmavá, světlom neprostupná roleta nebo jakékoliv jiné vhodné zatemňovací doplňky – mého muže občas škvírky nad závěsem rolety, kterými do ložnice proklouzávají jemné noční paprsky světla rozčilují natolik, že je ucpává smotanou dekou. Inu ani vprostřed polárního léta není nad kvalitní spánek!

I přesto všechno to tady miluju! Zdejší přírodu nejraději popisuji slovním spojením drsno-krásná, protože ji to prostě dokonale vystihuje. Už déle než pět let se s napjatým očekáváním a příslibem nového dobrodružství znovu a znovu vydávám ven – prozkoumávat Laponsko. Mým hnacím motorem je pocit svobody, nekonečné volnosti, ale zároveň sounáležitosti, kterým mě příroda pokaždé odměňuje. Je to jako droga a musím tu vám i sobě přiznat, že jsem se stala závislou.

Místo odvykací léčby jsem se ale rozhodla začít psát vlastní blog. A proč vlastně? Co mě k tomu žene? Je to touha podělit se s vámi o nespoutanou a divokou krásu lesů, řek a jezer s průzračně čistou pitnou vodou, o majestátnost hor, o chuť morušek, brusinek a borůvek, o zkoumavé pohledy losů a sobů, ale hlavně o ty jedinečné pocity volnosti, nespoutanosti a divokosti, ze kterých člověka často až mrazí.

Chtěla bych vám ukázat, jak hory léčí a příroda dobíjí baterky. Budu moc ráda, když prostřednictvím mých článků a fotek dostanou i ostatní možnost okusit opojnou příchut' poslední evropské divočiny...

Narodila jsem se a vyrostla v malé vesničce na Plzeňsku. Po dokončení Západočeské Univerzity se ze mě stal geomatik. Tento obor by se dal zjednodušeně popsat jako kombinace GISu (geografických informačních systémů) a geodézie. Hned po škole jsem našla uplatnění v plzeňské geodetické firmě. Díky hrátkám osudu jsem se ale po dvou letech dostala pracovně do severního Švédska, právě do hornického města Kiruna. „Zapolární“ nádherná a divoká příroda, mentalita lidí, kteří zde žijí a tvrdé podmínky, které jsou jakousi každodenní podvědomou výzvou. Kombinace toho všeho mě natolik okouzila, že v Kiruně žiji a plním si sny dodnes.

Pokud se chcete dozvědět více o dechberoucí laponské přírodě, magické polární záři, zvědavých sobech nebo chcete poznat můj osobní příběh, pak jste srdečně vítáni na mém: blogu:

<http://lenka-zdanska.cz/>, či facebookové stránce: <https://www.facebook.com/zapolarnimkruhem/>

Toulavá seveřanka Lenka Žďánská

(všechny použité fotografie pocházejí z archivu autorky)

Finská dáma v novém hávu

Finsko se na prahu druhé stovky své nezávislé existence musí vypořádat s řadou problémů. K jejich řešení má jednak vlastní předpoklady, jednak k němu mohou přispět i české firmy, budou-li schopny na pozadí těchto výzev objevit nové příležitosti a vědět, jak s nimi a také s kým co nejlépe naložit.

Finské a české století

Být v dnešní době ve Finsku znamená uvědomovat si na každém kroku oslavu 100 let vzniku této severské země. Přestože nezávislost na Sovětském svazu byla deklarována 6. prosince 1917, není prakticky již od konce loňského roku dne, kdy by v některém z finských měst či regionů neprobíhala

nějaká kulturní či sportovní akce pyšníci se modrobílých logem s velkou stovkou. Češi si v této souvislosti kladou otázku, jak si budeme v příštím roce připomínat vznik Československa my. Pro české podniky, které v této době dokončují práce na nových stanicích metra či designu nových tramvají pro Helsinky a Tampere, je výročí připomínkou vysokých nároků Finů na kvalitu, která je v době výročí počátku finské státnosti zvláště důležitá. Skutečnost, že si Finové české kvality váží a že máme v této zemi velmi dobré jméno, se projevuje nejen pozvánkami na společenské akce či exkluzivní pozicí škodovek na místním automobilovém trhu, ale také stále živějším přímým leteckým spojením mezi Prahou a Helsinkami, obhospodařovaným třemi společnostmi. Pohled do letových řádů nám předvede, že podobný stav je pro některé země v našem regionu stále jen zbožným přáním.

Neradi se vytahujeme, ale o to víc milujeme vítězit

Blízcí jsme si také zaujetím našich obyvatel pro sport, ať už jde o jeho aktivní provozování ve volném čase nebo sledování hokeje či biatlonu. Nakonec běžný pražský řidič může jen stěží přehlédnout tváře manželů Koukalových na poutačích finského developera, společnosti YIT. Smysl pro dodržování pravidel a férovost z nás též činí přirozené spojence a advokáty volného obchodu jak v rámci EU, tak i v globálním měřítku. Možná i tato vzájemná a dlouhodobá podpora našich vlád přispívá k důvěře, která je nutná ke spolupráci nejen při budování infrastruktury, ale také při rozvoji finské jaderné energetiky. Nedávná prezentace špičky českého jaderného strojírenství, organizovaná zastupitelským úřadem ČR v Helsinkách pro klíčové decision makery rozhodující o sestavě dodavatelů jaderné elektrárny Hanhikivi I, toho byla důkazem. Nestačí totiž mít jen společný názor na budoucnost výroby elektrické energie, ale především umět přesvědčit o vlastních hodnotách, kam kromě respektu k tvrdé práci a výkonnosti musí také patřit schopnost poutavě, a přitom skromně demonstrovat efektivní týmovou spolupráci. Čtenáře známé Lewisovy knížky Finsko, kulturní vlk samotář toto možná zarazí, ale moderní Fin už dávno není osamělým šampionem na dlouhých a obtížných tratích, ale především profesionálním týmovým hráčem očekávajícím to samé od svého partnera – touhu po kvalitě, originalitu, výdrž a týmovost. Sami Finové také často zmiňují, že se neradi vytahují, ale tím více milují vítězství. Pro příznivce sportu, kteří vědí, že Finsko je dlouhodobě světovým premiantem v počtu olympijských medailí na obyvatele však podobné tvrzení nebude žádnou novinkou.

Obavy a naděje finské dámy – příležitost k seznámení

Na tomto místě by bylo velmi lákavé rozhovořit se o dalších překvapivých rysech finské národní kultury, ale na ně v běžném i mezinárodním obchodě většinou přichází čas, až když jsme si jisti lákavostí nových příležitostí a připravujeme se na první schůzky. Proto jen jeden tip na získání „laciných“ bodů při konverzaci – nastane-li při ní vhodný moment, můžete podotknout, že při pohledu na tvar Finska v něm spatřujete siluetu elegantní dámy. To Finové ocení daleko více než intenzivní, byť dobře míněnou chválu. Zda připomínat i vlastní povědomí o jejím věku, je už na uvážení každého gentlemana...

Finsko je v mnoha oblastech zajímavé pro spolupráci s českými podniky všech velikostí. Prvním takovým oborem je energetika, v níž se potkává velmi široké spektrum výzev a potřeb současné finské společnosti: strategická nezávislost, dlouhodobá jistota dodávek energií, ekonomicky zajímavé a stabilní ceny energií, udržitelný pozitivní dopad na životní prostředí či rozvoj elektromobility. Zmíněný projekt nové jaderné elektrárny je nejen důkazem, že český průmysl má ve Finsku velké šance, ale též ilustrací vzájemného propojení těchto výzev. Finsko je zemí s energeticky velmi náročným

průmyslem, což je dáno jednak tradicí ve zpracování bohatých (a udržitelně se obnovujících) zásob dřeva, jednak hutní a chemickou výrobou. Geografická poloha na severu Evropy a skoro pětinasobná rozloha oproti ČR též dávají tušit, že dalšími významnými faktory budou drsné podnebí a ohromné vzdálenosti mezi relativně řídko obydlenými oblastmi. Není tedy divu, že zhruba 16 GW instalovaného výkonu zdaleka nepokrývá všechny nároky země, které musí být zčásti kryty dovozem. Pro srovnání: ČR s dvojnásobnou populací stačí cca 20 GW a navíc je čistým vývozcem elektrické energie.

Se závazkem stát se bezuhlíkovou, životnímu prostředí přátelskou ekonomikou budou muset být odstaveny zastaralé zdroje využívající uhlí či rašelinu, což v horizontu zhruba dalších dvaceti let vyvolá potřebu dalších zdrojů – cca 6 GW, nemá-li se závislost Finska na dovozu nadále prohloubit. Nové příležitosti se tedy kromě jaderné energetiky nabízejí i u obnovitelných zdrojů včetně větrných elektráren, jejichž kapacita má být do konce této dekády zhruba dvojnásobná, a tento trend (včetně dotací výkupních cen elektrické energie státem) bude stejným tempem pokračovat i po roce 2020.

Finsko hodlá i nadále podporovat efektivní využívání energie a její decentralizovanou výrobu, což mimo jiné znamená nové příležitosti pro výrobce tepelných čerpadel (trh cca 60 tisíc kusů ročně), či pokročilých solárních systémů. V této souvislosti nepochybně poroste význam inovací zaměřených na efektivní a ekologické skladování elektrické energie, což je oblast, v níž i české firmy v poslední době slaví významné úspěchy.

Rozvoj energetiky s sebou nejen táhne rozsáhlé skupin dodavatelů pro toto odvětví, ale také umožňuje připravovat nové investice do průmyslu. Kromě již zmíněných oborů lze očekávat modernizaci a rozšiřování velkých loděnic, jako je Meyer Werft (jejichž objednávkové knihy jsou nyní naplněny na několik let dopředu), či místní produkce automobilů (Mercedes).

Nároky na kapacity v lodní výstavbě budou v následujících deseti letech ještě vyšší, neboť nová finská obranně-bezpečnostní strategie počítá s pořízením nových bitevních lodí. Spolu s náhradou za dosluhující stíhačky Hornet pořídí armáda vybavení v hodnotě několika miliard EUR, a zvýší tak podíl obranných výdajů na HDP o polovinu (!!!) procentního bodu (na cca 2,3 % podle metodiky NATO). To i přes pochopitelnou snahu zapojit domácí strojírenství bude znamenat silnou poptávku po zahraničních zdrojích, a tedy i velkou příležitost pro české subdodavatele.

Relativní izolovanost finské elektroenergetiky byla překonána zapojením do severské sítě Nordel, což mimo jiné snížilo její závislost na Rusku a dostalo ji na evropský trh. Před podobnou výzvou stojí i přeprava finského zboží do Evropy. Aktuálně prezentovaná doporučení ukazují, že řešením může být vybudování nového železničního spojení, konkrétně projekt Rail Baltica v hodnotě cca 5,8 mld. EUR, který by měl spojit Finsko, pobaltské státy a Polsko se standardní evropskou sítí.

Přínosy projektu by měly ocenit i české podniky, jejichž tradičně vysoké náklady spojené s dopravou zboží do Finska by mohly rapidně poklesnout. Příspěvek projektu k celkovému snížení objemu skleníkových plynů v Evropě je jedním z důvodů, proč je Rail Baltica jedním z prioritních projektů Evropské unie – transevropské dopravní sítě (TEN-T). Stavba by měla začít v roce 2019 a již nyní je citelné zapojení finských firem. Největší otazník zatím visí nad financováním i po roce 2020. Je totiž zřejmé, že ani příjmy z přepravy finského zboží nezajistí celkovou rentabilitu projektu, natož aby při současném prohlubujícím se deficitu státního rozpočtu byla schopna projekt financovat finská vláda.

Ta kromě financování národní bezpečnosti čelí narůstajícímu stárnutí finské populace. V současné době je totiž každý pátý Fin, tedy přes milion lidí, starší 65 let a v roce 2030 to bude už každý čtvrtý. V kontextu nízké porodnosti je pravděpodobné, že bude stále těžší vydělávat na děti a seniory. Na začátku dekády připadalo na deset lidí v aktivním věku 5 dětí a seniorů, ale za zhruba 50 let bude poměr počtu dětí a seniorů ještě o polovinu vyšší. Situace ve Finsku je jedna z nejvážnějších v Evropě, protože k řešení problému bude nutné zvýšit (momentálně velmi stagnující) produktivitu zhruba třikrát. Spolu s poptávkou po nových řešeních v oblasti bezdrátových technologií (telemedicína, bezpečnost, preventivní péče) a robotiky se dlouhodobě předpokládá nárůst dovozů o cca jednu miliardu EUR ročně. Velkou změnou při pořizování zdravotních pomůcek a materiálu bude i administrativní reforma, která od roku 2019 zřídí 18 samosprávních regionů, jejichž hlavním posláním bude řízení, poskytování a financování zdravotních a sociálních služeb. Tím se na jednu stranu cca 16x sníží počet center rozhodování o výběru dodavatelů, na druhou stranu je záměrem vlády zosilnit konkurenci, a vytvořit tak atraktivnější prostředí pro inovace. Česko v tomto ohledu disponuje atraktivní nabídkou produktů příležitosti pro inovaci jsou například i v oblasti designu bydlení budoucích seniorů, kteří budou využívat moderní technologie nejen pro snižování deficitu sebezpečí, ale i pro zvyšování kvality svého života.

Inovace versus tradice

I když je prosazování inovací spojené se značnou nejistotou, má jejich uvádění na finský trh jednu velkou výhodu: místní trh je velmi konzervativní, a pokud nemusí jinak, má tendenci zachovávat stávající hráče. Jakýkoli posun v řešení o generaci vpřed je příležitostí, jak stávající „pořádky“ narušit – z tohoto pohledu pro řešení dané problematiky ani jiná alternativa pro Finsko neexistuje, a je tedy velká pravděpodobnost, že budoucí trh zboží a služeb pro pacienty a seniory bude vypadat úplně jinak. Komplexní přístup k potřebám a poptávka po „řešeních na klíč“ jsou také příležitostí, podobně jako v energetice, strojírenství či železniční dopravě, pro různé aliance a clusteru opírající se o originalitu řešení a vzájemně na sebe navazující dodavatelský systém. Finský trh je v této oblasti a ve světovém kontextu jakousi pilotní laboratoří; je proto velká naděje, že úspěšný projekt v jakékoli části země může znamenat otevření dveří na mnohonásobně větší trhy.

Schopnost být v krátkém čase relevantní pro celý svět je ostatně charakteristická pro jakoukoli inovativní společnost. Ty často kromě vlastního know-how strádají nedostatkem rizikového kapitálu. Jednou z možností, jak si ho opatřit, jsou vybraná technologická fóra a veletrhy. Jedním z nich je i veletrh Slush (www.slush.org), který se během několika let stal jednou z nejvýznamnějších evropských platform pro setkávání evropských a asijských start-upů s investory, opinion makery a médií. Zkušenosti některých srovnatelných střeoevropských zemí (Rakousko, Slovensko) ukazují, že potřebný kapitál se dá najít nejen v Silicon Valley, ale i v severní Evropě.

Neváhejte vyrazit, je na koho se obrátit

Finsko je zemí, která během sta let své existence prošla mnoha těžkými zkouškami a krizemi, ať už bezpečnostními či ekonomickými. Ani současná situace není růžová a propad finského exportu po roce 2008 se bude sanovat ještě možná dalších deset let. Předchozí zkušenosti však ukazují, že se vždy dokázalo vzpamatovat a stabilizovat. Dnes je velkým aktivem a šancí Finska na změnu jeho vzdělávací systém, který patří mezi nejuznávanější na světě. Skutečnost, že v rámci různých výměn

působí ročně na finských univerzitách cca 400 českých studentů, naznačuje, že si budoucí příležitosti v této zemi již „oťukává“ i nastupující generace.

Za celý tým našeho zastupitelského úřadu v Helsinkách věřím, že i cesty našich podniků do Finsku budou podobně četné. Aby podnikatelé nevzpomínali na tuto zemi pouze v souvislosti s vynikajícím jídlem, dochvilností a váhou čestného slova, ale též jako na zdroj uspokojení chuti vítězit, jsme připraveni pomoci radou i asistencí.

Ing. Ivan Jukl, MBA, velvyslanec České republiky ve Finsku

Článek byl napsán pro časopis Trade News (www.itradenews.cz) č. 3/2017 věnovaný severským zemím, publikováno s laskavým svolením autora a redakce.

Velkolepé oslavy finské nezávislosti

Finové své výročí slavili v průběhu celého roku. Četné akce, ať už kulturního či sportovního charakteru vyvrcholily 5. a především 6. 12. 2017, tedy přesně sto let od okamžiku, kdy finský parlament deklaroval nezávislost země.

Již v úterý 5. 12. zavlála na helsinském Kauppatori na počest tohoto slavného výročí stovka vlajek země. Slavnostního aktu se zúčastnila řada významných osobností, nechyběl prezident Sauli Niinistö ani premiér Juha Sipilä. Přesně ve dvě hodiny si lidé po celé zemi symbolicky připili kávu, Finy tolik oblíbeným nápojem.

6. prosince se oslavy v hlavním městě soustředily především v jeho centru. Odpoledne v Helsinkách patřilo mimo jiné studentům, kteří se kvůli účasti v tradičním průvodu sjeli z celého Finska. Nechyběli dokonce ani zástupci zahraničních studentů, studujících ve Finsku v rámci výměnných programů. Tuto tradici si nenechal ujít ani prezident země, který veškeré dění pozorně sledoval z terasy prezidentského paláce. Tam také večer došlo na všemi očekávanou a snad každým Finem sledovanou událost – slavnostní recepci prezidenta a první dámy, kteří přivítali významné politiky, umělce i světoznámé sportovce.

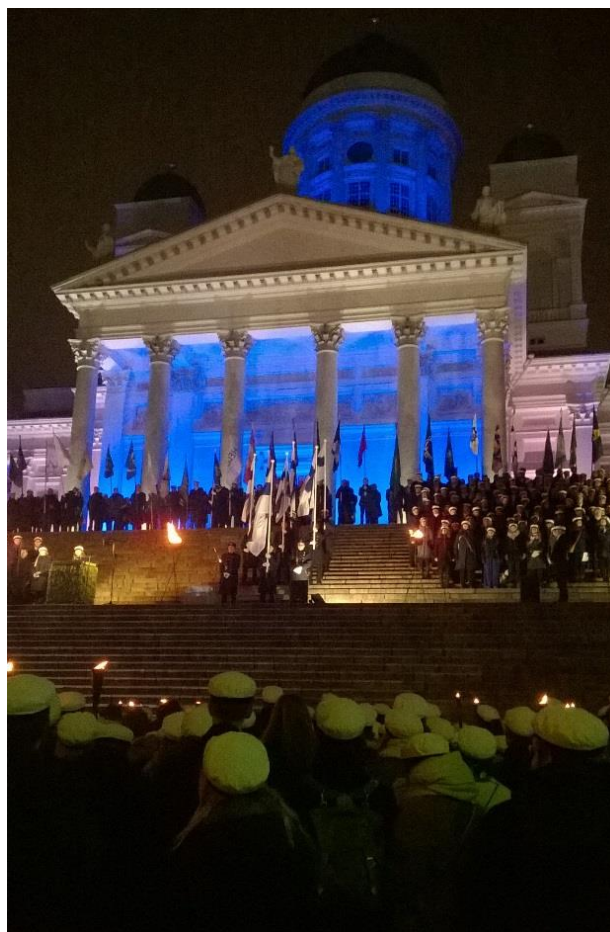

Foto Petra Kašpárková

Večerní oslavy byly zakončeny velkolepým ohňostrojem v centru Helsinek, který mohli pozorovat lidé nacházející se po celém městě. Nejvíce se jich sešlo v parku samotném centru města, kde tak společně symbolicky vykročili do dalšího století této nádherné země.

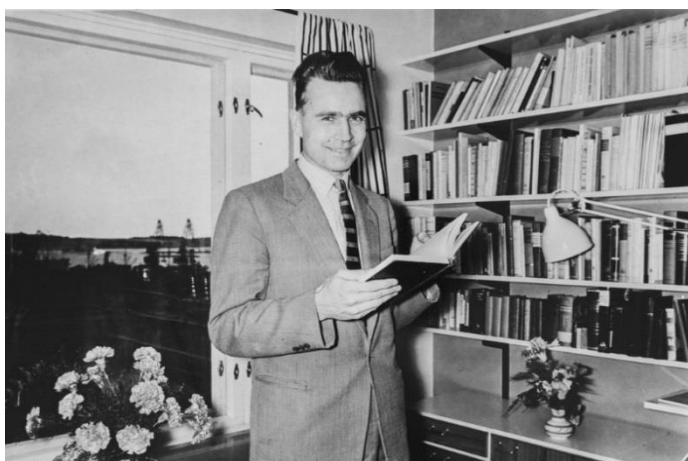
Petra Kašpárková

Pocta bývalému finskému prezidentovi Mauno Koivistovi

12. května 2017 zemřel bývalý prezident Finské republiky Mauno Henrik Koivisto (1923–2017). Jeden z řady velkých státníků své doby, jakými byli dříve prezidenti Urho Kekkonen, J. K. Paasikivi a jiní, se dožil úctyhodných 93 let.

Mauno Koivisto se narodil ve městě Turku, městě velkých lodí, loděnic a doků, což ovlivnilo celý jeho život. Vyšel ze skromných rodinných poměrů; otec byl tesařem a matka švadlenou, avšak svou pílí, vytrvalostí a houževnatostí – tyto vlastnosti vyjadřuje finské slovo “sisu” – dosáhl mety nejvyšší.

Jako mladý voják se zúčastnil nelítostných bojů za 2. světové války. Teprve po jejím skončení mohl uvažovat o nějakém studiu. To se mu podařilo až po určité době, kdy vystudoval střední školu a posléze Univerzitu v Turku. V roce 1956 se habilitoval jako doktor filozofie prací „Sociální vztahy v přístavu Turku“. Během studia se nevyhýbal žádné práci, pracoval například také jako přístavní dělník. Svou politickou činnost započal v Sociálně demokratické straně Finska, v níž po léta setrval. Během svého života zastával řadu vysokých politických a úřednických funkcí, jako ministr financí, dvakrát předseda finské vlády a dlouholetý guvernér Finské banky. Mauno Koivisto hovořil několika cizími jazyky, mimo jiné i rusky. Vrcholu své politické kariéry dosáhl jako prezident republiky v roce 1982, kdy byl zvolen na první šestileté prezidentské období a po jeho skončení byl znovuzvolen na období druhé.

Mauno Koivisto, foto Wikimedia Commons

Jestliže prezidentovi Urho Kekkonenovi se podařilo uspořádat Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v 70. letech minulého století a tím otevřít Evropu světu, pak prezidentovi Mauno Koivistovi se podařilo upevnit ve Finsku parlamentní demokracii a zasadit se o přijetí Finska do Evropské unie, aby tak zajistil stabilitu pro svou zemi. Svým životním dílem Mauno Koivisto zanechal významné dědictví, na které dnes mohou úspěšně navázat další finské generace.

Hana Kučerová, vedoucí Finské sekce

Dílo Johana Martina Nielssena v Brně

Moravská galerie v Brně v Místodržitelském paláci připravila od 16. 12. 2016 do 16. 4. 2017 výstavu s názvem *Aristokracie vkusu. Obrazárna zámku Rájec nad Svitavou a sběratelství knížat ze Salm-Reifferscheidtu.*

Sběratelství moravské větve starohraběcího a knížecího rodu v období od roku 1763 až do závěru 19. století bylo představeno prostřednictvím pestrého výběru významných či jinak pozoruhodných artefaktů. Mezi exponáty byla zastoupena i díla předního norského malíře Johana Martina Nielssena. K jeho kupcům patřil kníže Liechtenstein a Hugo III. František Salm Reifferscheidt, který se s malířem spřátelil.

Nielssen vyrostl v bohaté rodině, na přání otce studoval na agronoma, v roce 1858 nastoupil na malířskou školu v Christiani, uměleckou školu JF Eckersberg a později v Düsseldorfu. V raném období tvorby se zaměřil na romantické malby, časem se přiklonil k realističtější prezentaci přírody. V roce 1870 podnikl studijní cestu na Lofoty a je považován za velkého propagátora tohoto regionu. Na výstavě byl k vidění jeho obraz z roku 1870 Rybářská vesnice na Lofotách */Hanningvær/* ze sbírky v Rájci. Nielssen žil v Rakousku a Německu, v roce 1873 se oženil s vídeňskou malířkou Clemence Lederer. Po 7 letech manželství se za nejasných okolností rozešli, Nielssen se vrátil do rodného Kristiansandu, kde žil sám, v ústraní a v depresích. Snad byl předobrazem pro hlavního hrdinu románu *Mysterier* z roku 1892 Knuta Hamsuna. Ve Vídni se seznámil s Henrikem Ibsenem a později prohlašoval, že jeho žena byla předobrazem pro Elide Wengelovou, hrdinku jeho hry *Paní z moře*. Hra je v současné době v repertoáru činohry ND Brno. Na výstavě byl k vidění také obraz *Náhončí*, jenž namalovala Clemence. Mnoho Nielssenových obrazů skončilo jako válečná kořist po druhé světové válce ve východní Evropě, a velké zastoupení mají i v norských obrazárnách a v Göteborgu.

Arnošta Vieweghová

Estonské předsednictví v Radě Evropské unie od 1. 7. do 31. 12. 2017

Foto Wikimedia Commons

Estonsko převzalo k 1. 7. 2017 předsednictví v Radě EU od Malty na období šesti měsíců. Původně měla předsednictví převzít Velká Británie, která se ho však vzdala kvůli svému záměru odejít z Evropské unie. Estonsko mělo být předsednickou zemí až v první polovině roku 2018, takže svou přípravu muselo nečekanou změnou značně urychlit. Estonské velvyslanectví v Praze při této příležitosti uspořádalo koncem června v pražském Rudolfinu koncert z děl estonských hudebních skladatelů.

Estonsko přistoupilo k plnění tohoto úkolu velice zodpovědně, cenilo si svěřeně důvěry působit jako nestranný a spravedlivý prostředník, který vybalancuje leckdy rozdílné názory, tradice a zájmy členských států ve všeobecný prospěch. Přitom právě období tohoto předsednictví nebylo jednoduché, prostřednictvím praktických rozhodnutí a společného hodnotového základu (prosperita, bezpečnost, mír a stabilita v Evropě) muselo usilovat o zachování jednotné EU. Ač je malou zemí, zviditelnilo touto funkcí i své přednosti, mezi které patří především aktivní přístup k digitálním technologiím a jejich aplikace v konkrétním životě občanů vlastní země, jakož i víra ve schopnosti mladé generace. Pozornost byla soustředěna na klíčové oblasti: otevřené a inovativní evropské hospodářství, Evropa bezpečná, digitální s volným pohybem údajů, inkluzivní a udržitelná.

Pražské velvyslanectví i s malým personálním vybavením zvládalo úkoly reprezentanta předsednického státu bezvadně, 6. prosince t.r. koncertem dvou výjimečných estonských hudebníků na bulharské ambasádě symbolicky předá funkci nástupnické zemi.

Lidmila Němcová, vedoucí islandské sekce

Švédské a norské umění v Moravské zemské knihovně

Moravská zemská knihovna v Brně nezapomíná při svých hojně pořádaných výstavách ani na severské země. Na přelomu roku uspořádala ve výstavním sále výstavu s názvem *O cestách a putováních: Cestopisy z historických fondů MZK*. Zároveň vydala stejnojmenný katalog od autorů Jiřího Dufky, Tomáše Borovského, Hany Bočkové a Veroniky Čapské.

Mezi vystavenými exponáty byla i dvě díla Švédů. Autorem prvního z nich, nazvaného *Nová cesta Marokem* byl Ollof Agrell. Původně profesor historie na univerzitě v Lundu dokázal zúročit svoje působení na švédských konzulátech v Maroku a Alžíru v souboru reportáží ze svých cest, které byly vydávány s velkým úspěchem na přelomu 18. a 19. století. Později na ně navázal podobnými texty z prostředí Španělska a Portugalska. Jedná se o nový typ psaní o vzdálených zemích, rozšířený potom v 19. století a populární až do dnešních dob.

Druhé z děl, nazvané *Historie severních národů Antverpy*, vytvořil Švéd Olaus Magnus v polovině 16. století. Magnus se narodil v říjnu 1490 ve Skeninge, zemřel 1. srpna 1557 v Římě. Byl mimo jiné spisovatelem, historikem, zeměpiscelem či kartografem. Pocházel ze šlechtické rodiny Store (Magnus je překlad tohoto jména do latiny). Roku 1544 začala další etapa Magnusova života – stal se katolickým knězem. Formálně se stal titulárním uppsalským arcibiskupem (předchůdcem v této funkci byl jeho bratr Johanes). Post držel již jen z římského exilu; katolík se nemohl nikdy ujmout svěřené diecéze v tehdy již luterském Švédsku. V letech 1545–1549 se zúčastnil Tridentského koncilu. Během svého pobytu v Benátkách, roku 1539, vytvořil nejznámější středověkou mapu severní Evropy, nazvanou *Carta marina et descriptio septentrionalium terrarum ac mirabilium rerum*. Prostřednictvím svého 22 dílného monumentálního díla *Historie severních národů Historia de gentibus septentrionalibus* se snažil vytvořit plastický obraz své ztracené vlasti. Práce, která v sobě spojuje historické, geografické a etnografické popisy a vytváří plastický obraz o severských zemích, sloužila prokazatelně jako příručka řady cestovatelů. Už jen dochování několika exemplářů různých vydání Magnusova díla ve fondu MZK ukazuje na jeho značné rozšíření v českých knihovnách a potencionálně i vliv na utváření představ o Skandinávii. Vystavený exemplář je příkladem precizní práce slavné plantinské officíny z Antverp.

Arnošta Vieweghová, členka brněnské sekce

Augustin Bubník, foto
Wikimedia Commons

Lev ledního hokeje

Říkali mu Gusta nebo také Gustav. Ani vlastně neznali jeho křestní jméno. Pro své spoluhráče, kamarády a známé byl prostě Gusta. Augustin (Gusta) Bubník naplnil svůj dlouhý život opravdu vrchovatě.

Jako mladý, nadšený a nadějný hokejový útočník začal svou kariéru ve 22 letech v týmech LTC Praha, ATK Praha, Spartak Brno, Motorlet Praha a HC Slovan, Bratislava. Během pěti let od roku 1945–1950 získal pět zlatých medailí jako hráč Československé hokejové ligy. Na Zimních olympijských hrách ve Sv. Mořici získal stříbrnou medaili v roce 1948 a zlatou medaili na Mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1949. V roce 1950, tedy ve svých 22 letech, byl nejlepším střelcem ligy. Jeho jiskřivý rozjezd byl však náhle na několik let zastaven. Dne 13. března 1950 byl

po zrušeném odjezdu na mistrovství světa zatčen a 7. října ve vykonstruovaném soudním procesu (tzv. „proces s protistátní skupinou Modrý a spol.“) odsouzen k odnětí svobody na 14 let za špionáž, velezradu a rozvracení lidově demokratického zřízení. Spolu s ním bylo zatčeno i 10 jeho spoluhráčů, byli vězněni v uranovém lágru v Jáchymově. Gustav Bubník byl omilostněn v roce 1955, ale do reprezentace ani do nejvyšší soutěže se vrátit nesměl. O tomto případu hovořil i v televizním dokumentárním pořadu „Postavení mimo hru“ připraveném Českou televizí. Pětileté přerušení slibné hokejové kariéry znamenalo pro mladého hokejistu velké trauma. Avšak Gustav Bubník se nevzdal. S novou chutí přijal nabídku trénovat nevýraznou finskou hokejovou reprezentaci, aby významně přispěl k rozvoji hokeje ve Finsku. Byl prvním Čechem, který trénoval cizí národní tým.

Ve městě Tampere strávil tři roky, od r. 1966 do r. 1969, během třech let se naučil finsky, obtížnému to jazyku, aby mohl dobře komunikovat se svým týmem. To se zúročilo na MS ve Vídni v roce 1967, kdy Češi utrpěli první porážku od Finů. Po zápase se finští novináři dotazovali, jak se cítil český trenér Bubník. Odpověď zněla: „Jako kdybych měl dvě srdce. Jedno bilo pro Čechy, druhé pro Finy.“ Po tomto neuvěřitelném vítězství se Finové stali jeho vděčnými a věčnými obdivovateli. Jako trenér vedl finskou reprezentaci celkem v 69 zápasech. Finské Muzeum ledního hokeje ho v roce 2004 zařadilo mezi Lvy ledního hokeje. V roce 2017 byl uveden do České hokejové síně slávy. Trénoval rovněž domácí hokejové celky v 70. a 80. letech 20. století, kdy trénoval ještě prvoligový oddíl TJ Zetor Brno.

Smysl pro čestnost, spravedlnost a fair play přivedl Gustava Bubníka i do politiky. Ve volbách v r. 1998 byl zvolen do Poslanecké sněmovny za ODS, kde setrval do voleb v roce 2002. Byl členem sněmovního výboru pro vědu, kulturu, mládež a tělovýchovu. V tomto výboru se věnoval především mládeži a sportu. Pořádal četné přednášky, především pro školní děti a mládež, kde jim sděloval své bohaté zkušenosti nejen ze sportu. Učil je být statečnými, rovnými, dobrými lidmi, kteří musí vždy hrát „fair play“ nejen ve sportu, ale především v životě.

V Severské společnosti jsme často vídali Gustava Bubníka na přednáškách o Finsku, finském hokeji, finské přírodě a o lidech dobrých a přívětivých.

Dlouhá, strastiplná životní pouť tohoto mimořádného a dobrého člověka, Gustava Bubníka, se uzavřela dne 18. dubna 2017 ve věku 88 let. Strašnické krematorium a jeho nádvoří bylo přeplněno těmi, kteří se přišli rozloučit s legendárním „Lvem ledního hokeje“. I my se připojujeme a děkujeme za vše prostým finským slovem „Kiitos!“.

Hana Kučerová, vedoucí Finské sekce

Česká atletka Kristiina Mäki

Na stupních vítězů stojí rozechvělá vysoká brunetka, která si právě vyběhala vítězství v běhu na 5000 metrů na letošním Mistrovství Finska ve městě Seinäjoki, čímž získala opět první místo jako již mnohokrát předtím.

Česko-finská atletka Kristiina Hannele Mäki se narodila 22. září 1991 ve Finsku v Seinäjoki, což je moderní město na severozápadě Finska. Oba rodiče byli závodními běžci, finský otec Risto a česká matka Jana. Kristiina se s rodiči přestěhovala z Finska do České republiky, když jí byly tři roky. Již od dětství ráda běhala a závodila pod dohledem svého otce, který bděl nad jejím zdravím. Měla totiž v dětství zdravotní problémy, brzy se unavila a pak nedosahovala toužených výkonů. Po překonání této situace udivovala veřejnost svou trpělivostí a houževnatostí a pokračovala ve snažení tak dlouho, až dosáhla svých cílů. A ty nebyly malé. Od června 2014 je držitelkou českých rekordů na tratích 2000,

3000 a 5000 metrů a finského rekordu na 5000 metrů. Na Mistrovství ČR v lehké atletice získala od roku 2013 pět zlatých medailí a jednu stříbrnou medaili, na Halovém mistrovství ČR v atletice čtyři zlaté a jednu stříbrnou. Na Mistrovství Finska v lehké atletice obdržela rovněž pět zlatých a dvě stříbrné medaile, na Halovém mistrovství dvě zlaté medaile.

Kristiina má dvojí občanství, jak české, tak finské. Jako zemi, kterou reprezentuje na mezinárodních závodech, si vybrala Českou republiku, a to navzdory tomu, že kvalifikační limity jsou tvrdší v ČR. Mezi důvody, proč dala přednost ČR před Finskem, uvedla výborné tréninkové možnosti, i to, že česká atletika ji vychovala.

Kristiina je velmi talentovaná mladá dáma. Nezajímá se pouze o sport, ale i o módu. Na módních přehlídkách dokonce předvádí některé modely, zajímá se o hudbu i o další kulturní dění. Je velmi jazykově nadaná. Mluví oběma jazyky stejně výborně, jak česky, tak finsky. Finsky proto, že od dětství trávila své prázdniny vždy s babičkou ve finském Seinäjoki a od ní se naučila druhému jazyku. Kristiina je i výborná studentka, studuje Fakultu architektury na ČVUT v Praze. Přejeme tedy Kristiině mnoho dalších úspěchů nejen ve sportu a studiu, avšak i v jejím dalším životním snažení.

Hana Kučerová, vedoucí Finské sekce

P. Petr Dokládá oslavil 70. narozeniny

P. Petr Dokládá je římsko-katolický kněz, který je znám odborné veřejnosti svým zájmem o Island, kde několikrát pobýval. Sám se naučil dobře islandsky, konzultace mu poskytovala doc. dr. Helena Kadečková. Jeho téměř dokonalá islandština mu umožnila před 20 lety pronést kázání v katedrále v Reykjavíku. Osobně se znal s tehdejší biskupem Jolsonem, Američanem islandského původu. Je dlouholetým členem Severské společnosti a její islandské sekce, žije na Moravě a je stále činný ve své farnosti.

Na můj dotaz o jeho vztahu k Islandu a o stavu víry v této zemi odpověděl:

Na růstu katolicity má velký vliv imigrace z Polska. Působí zde hodně polských kněží a co je skvělé, působí zde i slovenská komunita v Reyðarfjörðuru s biskupem Davidem TENCEREM, který mne dokonce i jednou krátce navštívil v mé farnosti na Moravě. Bohužel můj dlouhodobý přítel TORFI OLAFSSON již zemřel a v současné době je jen velmi příležitostná komunikace s Otcem Breenem Patrickem, Irem; znám i francouzského kněze Jacquesa Rollanda. Víím, že dochází ke konverzím, protože katolická církev je přitažlivá pro mnoho aktivit.

Skutečně na ostrově působí a je živá také víra, která má kořeny v pohanství. Domnívám se, že víra v trolly, skřítky a vůbec v magii je dána naprosto nesrovnatelným prostředím bizarní ale nádherné přírody, polární tmou v zimě a vroucím vztahem k minulosti. Bohužel jsem ale také četl, že islandština do budoucna čelí ohrožení zániku jako např. Irština. Devastující vliv globalizace se i zde podepisuje. Ale já budu vždy uchovávat Island v srdci, což jsem nedávno živě poznal, když se ostrované dostali až do čtvrtfinále ME ve fotbale v r. 2016 ve Francii a porazili mimo jiné i Anglii.

Všem členům Severské společnosti ze srdce žehnám.

P. Petru Dokládálovi k jeho životnímu jubileu blahopřejeme a přejeme pevné zdraví.

Lidmila Němcová, vedoucí islandské sekce

Skandinávské hudební lahůdky

Nejen pražští členové Severské společnosti měli možnost setkat se na zajímavých akcích. Hned několik příjemných příležitostí k setkání měli členové naší brněnské pobočky, a to zejména na podzim – hudební Brno bylo ve znamení Skandinávie.

V cyklu koncertů staré hudby *Barbara Maria Willi 2017 uvádí v konventu Milosrdných bratří* se posluchači dostali do flétnové euforie díky „dánskému zázraku“ Bolette Roed. Z fléten všech velikostí dokáže vykouzlit tóny, o kterých nikdo netušil, že mohou existovat. Absolventka lyonské konzervatoře, Royal Danish Academy v Kodani, kde od roku 2009 vyučuje zobcovou flétnu a je vedoucí oddělení staré hudby, mimo jiné promovala také z medicíny a je univerzální hudebnicí. Neméně dynamicky ji doprovázela cembalistka Barbara Maria Willi.

Filharmonie Brno nazvala letošní první abonentní koncert cyklu *Stadion Česko-norské dialogy*. Koncert zahájila symfonická báseň *Hakon Jarl* op. 16 Bedřicha Smetany – ta je poslední z trojice „švédských“ symfonických básní napsaných v letech skladatelova působení v Göteborgu. Norský kníže Hakon (podle dramatu dánského spisovatele Adama Oehlenschlägera) byl vlastně prvním skandinávským hrdinou, jehož hudební zpodobení Smetana – jako dar za uznání a pohostinství – svému švédskému publiku poskytl. Následoval Edvard Hagerup Grieg – *Peer Gynt*, suita č. 1 op. 46 a č. 2 op. 55. Postavu Gynta stvořil dramatik Henrik Ibsen jako nepříliš lichotivou studii skandinávské povahy. Jde o sled samostatných epizod sestavených do dvou symfonických suit. Dirigentem večera byl Stefan Veselka, rodák z norského Stavangeru (1968), syn českých rodičů brněnského houslisty Františka Veselky a klavíristky Mileny Dratvové. Bývá považován za jednoho z nejúspěšnějších norských umělců své generace. Je laureátem několika národních i mezinárodních klavírních soutěží, jako sólista spolupracoval s proslulými orchestry a dirigenty na festivalech v Bergenu, Elverumu, Stavangeru a dalších světových festivalech. Jako dirigent působí Veselka v evropských operních domech a filharmoních. Ve Stavangeru – Hlavním městě evropské kultury 2008 dirigoval Shell – Galakonzert.

V cyklu *Jazz a World Music* Filharmonie Brno zařadila akustický program *Každý miluje anděly* norského klavíristy Bugge Wesseltofta. Ve svých osobně laděných skladbách a kompozicích inspirovaných klasickou i soudobou hudbou dokáže osobitým způsobem tvarovat melodie. Jens Christian Bugge Wesselfoft se narodil a vyrostl ve městě Skien, sto kilometrů jihozápadně od Osla, brzy rezignoval na formální hudební školu a vydal se na cestu hudebního hledání, působí v řadě jazzových seskupení a bývá oslovován pro vytvoření osobité verze moderního jazzu.

Arnošta Vieweghová, členka brněnské sekce

Švédské kořeny badatele Karla Absolona

Moravské zemské muzeum v Brně v Dietrichsteinském paláci v letošním roce rozšířilo Památník Karla Absolona o výstavu: *Karel Absolon – manažer a strůjce velkých vizí*. Výstava připomíná 140 let od narození tohoto nejznámějšího badatele meziválečného období, a také 120 let od úmrtí jeho dědečka, významného lékaře, archeologa, antropologa a krasového badatele evropského významu, objevitele prehistorických nálezů v jeskyni v Býčí skále i jinde, Jindřicha Wankla (1821-1897).

Miroslav Jeřábek ve svém internetovém článku *Jindřich Wankel* z roku 2007 uvádí: Wankelova rodina pocházela ze Švédska. Ve středověku přesídlila do Německa a od této doby, konkrétně od 15. století, je možné sledovat její rodokmen, jenž je zachován na farním úřadě v obci Hammelburgu nedaleko Würzburgu. Zakladatelem české větve byl Damián, Jindřichův otec, který přišel do Prahy z Bavorska. Řada členů Wanklový rodiny se prosadila v kulturním a společenském životě. Všechny Jindřichovy dcery byly vynikající etnografky, Lucie Bakešová (1853—1935) spolu se synem MUDr. Jaroslavem a za podpory prezidenta T. G. Masaryka založila Dům útěchy v Brně, z něhož se vyvinulo uznávané onkologické pracoviště. Prosadili se i Jindřichovi vnukové - MUDr. Jaroslav Bakeš, který proslul jako skvělý chirurg, a jehož jméno dnes nese chirurgická nemocnice v Brně, a konečně i Karel Absolon. Narodil se 16. června 1877 v Boskovicích, vystudoval na Karlově univerzitě geografii a zoologii a již v průběhu studií publikoval odborné články o jeskynním hmyzu, prozkoumal a zmapoval většinu jeskyní v severní části Moravského krasu a Rudického propadání. V roce 1907 se habilitoval prací o historickém vývoji podzemních toků Punkvy. V dalším roce nastoupil jako kustod zoologického a paleontologicko-geologického oddělení Moravského zemského muzea v Brně, kterému zůstal věrný po celý život. Již v roce 1914 se například podílel na zpřístupnění propasti Macocha pro turisty.

Hlavním pracovním polem se mu stala archeologie starší doby kamenné. V sídlišti lovců mamutů v Dolních Věstonicích byla jeho týmem v létě 1925 nalezena světoznámá soška Věstonické Venuše, v blízkosti Brna v jeskyni Pekárna objeveno největší střeoevropské sídliště lovců sobů, pokračoval i výzkum období paleolitu v Předmostí u Přerova. Těsně před válkou odešel do penze, jeho soukromou knihovnu v muzeu zabavili Němci, a dokonce mu zakázali vstup do jeskyní; měly tam totiž být tajné továrny na zbraně. Po válce stihl vydat jen část svého díla, po únoru 1948, kádrově handicapován odchodem syna Karla Bedřicha do USA, který se zde stal úspěšným kardiochirurgem, přichází Absolon i o profesuru získanou na Univerzitě Karlově v Praze. Zemřel v Brně 6. října 1960 a odpočívá pod velkým balvanem z Moravského krasu v čestném kole na brněnském Ústředním hřbitově. Prof. Absolon byl neúnavným popularizátorem objevů i ve světovém měřítku, psal do prestižních odborných časopisů. Podnikl řadu zahraničních cest, např. do Dinárského krasu a Tuniska. Velký úspěch zaznamenal i při svém přednáškovém turné po Dánsku a Švédsku.

Na fotografii výše můžete vidět Karla Absolona, který rozmlouvá s korunním prince a velkým obdivovatelem archeologie Gustavem VI. Adolfem. Ač na švédský trůn usedl až ve svých 67 letech, měl celou řadu odborných zájmů, v Římě či Athénách založil např. švédské archeologické instituty. Na snímku dále československý velvyslanec dr. Vladimír Kučera (v letech 1937–1945 československý velvyslanec ve Švédsku), konzervátor dr. Arne a prof. Nerman. Fotografie byla uveřejněna v publikaci Moravského zemského muzea Brno *Obrazy z výzkumu moravského paleolitu* a laskavě mi ji zaslal jeden z autorů publikace, vedoucí pavilonu Antrhopos MZM v Brně, Mgr. Petr Kostrhun, Ph.D.

Arnošta Vieweghová

Co hýbalo Norskem aneb Hlavní události v roce 2016

Yngvar Brenna, foto Jiří Bartoň

I letos, stejně jako v minulých letech, jsme se na počátku roku mohli setkat s panem Yngvarem Brennou, který nás seznámil s aktuálním děním v jeho rodném Norsku. Setkání tentokrát proběhlo 23. února 2017 v budově ČsVTS v Praze. Nejdůležitější momenty sepsal pan Brenna i pro náš Zpravodaj.

Extrémní počasí zvané mužským jménem Tor lámalo v lednu rekordy v síle větru. Vlny dosáhly výšky 26 metrů. Léto propršelo, srážky byly rekordní, a to dokonce i v západonorském Bergenu, kde vytrvalé

deště nejsou ničím neobvyklým. Běžně bývá jeden nízký tlak za druhý, jenže tento podzim byl poznamenán vysokým tlakem, který měl dlouhé trvání.

„Jestli si někdo myslí, že si lehneme na záda a necháme je dělat s námi to, co se jim zlíbí, tak je na těžkém omylu. Můžeme spolupracovat, ale nemusíme s nimi být v stejné posteli.“ Slova patří jistěmu norskému starostovi okresu, který měl být sloučený s jiným okresem. Tato problematika se řeší přes dvacet let, až okresy nakonec ke sloučení donutil Jan Tore Sanner, norský ministr pro místní samosprávu. Nazýval to dobrovolnou reformou, jenže ve skutečnosti převálcoval ty, jež si sloučení nepřáli. V mnoha okresech totiž proběhlo hlasování, ve kterých se více než polovina hlasujících vyslovila proti sloučení, třeba proto, že by měli na radnici či městský úřad daleko. Ovšem je to parlament, který koneckonců rozhoduje o počtu okresů. A tak je, za podpory části opozice, z 428 okresů najednou 358. Po reformě bude každý třetí Nor bydlet v jiném okrese. Zároveň bude z 19 krajů deset či jedenáct regionů, nicméně zatím není jasné, jaké budou mít funkce.

Norská banka DnB umožňovala lidem skrývat peníze v zahraničí, konkrétně na Seychelách. Jedná se o norskou obdobu skandálu známého pod jménem panamské dokumenty. Důvěra Norů v tuto banku klesla na třetinu dotázaných, někteří zrušili své účty a několik Norů spojených s panamskými papíry zkontaktovalo zvláštní oddělení policie pro vyšetřování hospodářské kriminality, aby se doznali. Jejich jména už byla zveřejněna na Internetu, a tak nemělo cenu něco dále zatajovat.

29. dubna zahynulo 13 osob při nehodě vrtulníku, který byl na cestě z ropné plošiny na letiště u Bergenu. Pět minut před přistáním se uvolnila hlavní vrtule. Ti, kteří zahynuli byli zaměstnanci norské ropné společnosti Statoil a jejich subdodavatelů.

Seriál norské veřejnoprávní televize s názvem Skam (česky Stud) měl bavit a být osvětou pro teenagery,

Bergen, foto Petra Kašpárková

kteří zažívají hodně nátlaku. Jednak, aby byli sami sebou, a zároveň, aby byli stejní jako ostatní. Pořad, který probírá každodenní život náctiletých na střední škole v bohatší západní části Osla, sleduje přes milion Norů týdně. Vymyšlený život postav seriálu lze sledovat na webu a jejich profily najdete na sociálních sítích, které v Norsku znamenají snad ještě více než tady. Seriál nakonec inspiroval tolik, že se měl stát součástí osnov ve školách. Získal několik cen a o práva na jeho vysílání nyní usiluje celý svět.

Po 14 letech manželství, které bývalo označované jako pohádkové se rozvedla norská princezna Märtha Louise a Ari Behn. Šlo o první královský rozvod v Norsku za více než 200 let. Ari Behn kdysi prohlásil: „jednou mě z té rodiny vyhodí.“ Jako bychom slyšeli omílané „A teď už vypadněte, než vás nechám vyhodit.“ „Život nejede jako na drátkách. S tím máme zkušenosti jak já, tak Ari. A nejzřetelnější je to nyní poté, co se život s námi vydováděl a udělal kotrmelce, jaké jsme si nikdy nepředstavovali,“ nechala se slyšet Märtha Louise. Spolu mají děti Maud Angelicu (13), Leah Isadoru (11) a Emmu Tallulah (7). O jejich péči se nyní budou rodiče dělit. Rozvod nebude mít ústavní následky ani nenaruší dědickou posloupnost (linii).

Norský král slavil letos v únoru své osmdesátiny. Minulé léto měl zahradní hostinu, kde přednesl poselství k národu. V projevu, který se rychle šířil po světě a byl Nory hojně diskutovaný vyzval, aby občané drželi pohromadě a vzájemně si pomáhali.

Případ Kjartana Sekkingstada, Nora, který byl zajat a pak po nesmírných peripetiích propuštěn na svobodu skupinou teroristů na Filipínách, dojal a rozrušil mnoho jeho krajanů. Norská premiérka Erna Solbergová se dušovala, že nebylo zapláceno výkupné. Ukázalo se však, že ho zato několikrát zaplatila rodina přítelkyně zajatého muže.

Konečně byl box povolen i v Norsku. Mám na mysli ten sport. Dosud se na něj ti, kteří rozhodují, dívali jako na něco příliš neurvalého a morálně odsouzeníhodného, a proto se nesměly v Norsku pořádat zápasy, ani se nesměly vysílat. Po zrušení zákazu se tak budou moci i norští diváci na box dívat stejně tak, jako doteď sledovali kterýkoliv jiný sport. Za Norsko již v minulosti zápasilo několik výborných představitelů toho sportu, zejména Cecilia Brækhusová.

Když jsme u těch sportů, tak dlužno dodat, že norské barvy na paralympiádě, tedy v hrách pro tělesně postižené, v Riu de Janeiru obhájila plavkyně Sarah Louise Rungová, která získala dvě zlaté medaile. Jinak byl výkon norských sportovců v hrách pro lidi bez postižení nejhorší od r. 1964. Odvezli si čtyři bronzové medaile.

Pokud se to dá nazvat sportem, tak šachista Magnus Carlsen obhájil svůj titul při světovém poháru. Než bylo rozhodnuto o vítězi, byly to nervy drásající šachové partie. Carlen vyhrál v den svých vlastních narozenin. Krásný dárek.

Za zmínku stojí i házenkářky, které opět na evropském mistrovství vybojovaly zlato.

Zprávy o tom, že mělo dopovat několik norských lyžařů, národ spíš spojovaly, a lidé a soucítili s osočovanými sportovci. Média psala hlavně o dvou z nich, o Therese Johaugové, která používala balzám na rty. Tím druhým byl Martin Johnsrud Sundby, který bral lék na astma. Oba přípravky měly obsahovat zakázané látky. Plačící sportovci se dušovali, že dokážou svou nevinu a že jednali v dobré víře a podle toho, co jim nařizovali jejich lékaři. Jenže obviňování nebralo konce, obouvali se do nich zahraniční média, lyžařské svazy i konkurenti. Ti nevynechají žádnou příležitost k tomu, aby je zesměšňovali či znevažovali. Byli vyloučeni na několik měsíců a štedří sponzoři s nimi rozvázali smlouvy.

Provalilo se, že několik politiků, včetně premiérky, během schůzí o závažných problémech, kterým Norsko čelí a které určí budoucnost země a jeho obyvatel na mnoho let dopředu, raději vyndávalo mobilní telefony a hrálo najednou tolik po světě rozšířenou hru Pokémon Go.

Tahanice o státní rozpočet obnášely tajné schůze a přesčasy. Ministryně financí se chlubila zeleným převratem, ovšem opozice vládě vyčítala, že údajně zelenější profil není dost zelený a nechtěla podporovat podle ní nedostatečná opatření na zabránění klimatických změn. Nakonec byl na světě tzv. balíček pro motoristy: Bude levnější vlastnit auto, zato o něco dražší znečišťovat. Proto byly daně na paliva zvýšeny, zato výhody pro vlastníky elektromobilů byly vesměs zachovány. V Norsku jdou v posledních letech na dračku.

Yngvar Brenna

Bergen centrem světové cyklistiky

Západonorské město Bergen se letos v září na týden stalo místem, na něž byly upřeny zraky všech sportovních fanoušků, zejména těch cyklistických, a zároveň významným turistickým cílem. 90. mistrovství světa v silniční cyklistice si zde od 16. do 24. září 2017 nenechalo ujít několik set tisíc fanoušků.

Událost byla jedinečná i z důvodu, že Bergen je historicky teprve druhým norským dějištěm tohoto prestižního klání; poprvé cyklisté v Norsku závodili v roce 1993 na mistrovství světa v Oslu. Závodům se přizpůsobil také život místních. Město se již dlouhé týdny dopředu připravovalo nejen na organizaci sportovní události, ale také na velký příliv zahraničních návštěvníků. Ti přijeli nejen podpořit své oblíbené sportovce, ale také jako dobrovolníci nepostradatelní pro technické zajištění celé akce.

Foto Petra Kašpárková

Maratón závodů vyvrcholil nedělním hlavním kláním mužů v kategorii Elite, kteří absolvovali trať v délce 50 kilometrů. Město bylo již od ranních hodin doslova zaplavené norskými vlajkami a transparenty, jimiž fanoušci vyjadřovali podporu největší norské naději závodu, Alexanderu Kristoffovi. Norský závodník se však po napínavém souboji doslova do posledních metrů musel spokojit se stříbrnou medailí. Větší důvod k oslavám měli podporovatelé slovenského závodníka Petera Sagana, který třicetiletého osloského rodáka v samotném cíli závodu překonal, a získal tak svou třetí zlatou medaili v této kategorii v řadě. Díky fanouškům, kteří přijeli svého favorita do Norska podpořit, byla nezvykle často slyšet slovenština, ale mnohdy i čeština v ulicích celého Bergenu. Na konci celého závěrečného dne odcházeli všichni účastníci s úsměvem na tváři – společně si užili nejen napínavé sportovní klání, ale i na jinak deštivý Bergen nezvykle slunečný den.

Petra Kašpárková

Norské vyznamenání doc. Juříčkové

Miluše Juříčková (vpravo) a Její Excelence Siri Sletten, velvyslankyně Norského království, foto Therese Alvik

Významná česká nordistka, doc. Miluše Juříčková se letos dočkala mimořádného uznání od Norského království, jemuž se ve své odborné práci věnuje především. Dne 14. 6. jí bylo na norském velvyslanectví jako vůbec první Češce uděleno královské vyznamenání, řád svatého Olava. Miluše Juříčková přeložila do češtiny řadu norských autorů a odborně se zajímala o Nansenovu nadaci, díky níž dostaly v Norsku na počátku druhé světové války možnost na záchranu československé židovské děti. Doc. Juříčková také společně s PhDr. Martinem Mahlerem vystoupila 13. 6. na akci s názvem *Českoslovenští uprchlíci a norští zachránci* v Pražském Literárním domě. Setkání se zúčastnili také mnozí z členů Severské společnosti.

Z akcí Severské společnosti

Dne 27. 4. 2017 uspořádala naše dánská sekce setkání s PhDr. Ing. Zdeňkem Lyčkou, který je mimo jiné bývalým velvyslancem v Dánsku a podílel se například na překladu grónských mýtů a pověstí, na téma *Grónsko – země věčného ledu a sněhu*. Hojně navštívená přednáška se konala v budově ČSVTS v Praze.

Foto: Jiří Bartoň

Členové naší společnosti si nenechali ujít ani řadu kulturních akcí, které se v průběhu roku konaly nejen v Praze. Na fotografii můžete vidět koncert dánského sboru Godthaabskoret, který jsme navštívili 27. května v krásných prostorách kostela sv. Michala v Jirchářích.

Foto: Jiří Bartoň

Krátké ohlédnutí za Midsommarem

Nesmíme také zapomenout na tradiční oslavu švédského Midsommaru, kterou naše švédská sekce uspořádala 23. června v prosluněném Veslařském klubu v Praze. Na akci nechyběla tradiční zábava včetně tomboly či živé hudební produkce, kterou zajistila kapela Vocal Band. Na akci byla zároveň představena kniha *Cestovat nalehko* finsko-švédské autorky Tove Janssonové, vycházející v českém překladu. Skvělou atmosféru si můžete připomenout i nyní díky fotografiím Jiřího Bartoně.

Svatá Lucie aneb „Lucie v pivovaru“

Neméně vydařenou byla také druhá velká společenská akce Severské společnosti, oslava svátku sv. Lucie. Stejně jako minulý rok jsme se sešli ve Vinohradském pivovaru, kde jsme v neděli 10. prosince společně strávili příjemný večer naplněný tradičními zvyky včetně nezbytného průvodu svaté Lucie, ale i všudypřítomnou vánoční atmosférou. Při této slavnostní příležitosti bylo uděleno Čestné členství v Severské společnosti Ing. Ireně Karlsson za obětavou činnost pro společnost, které jí předala předsedkyně společnosti. Na fotografii Jiřího Bartoně (vlevo) je paní Karlsson společně s Martinou Storek ze švédského velvyslanectví, která jí taktéž poděkovala za odvedenou práci a předala dar.

